

4. Проект плану відновлення України. Робоча група з відновлення та розвитку економіки. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/economic-recovery-and-development.pdf> (дата звернення: 13.03.2023 р.)

УДК 336.1: 351

Ткачук Наталія
кандидат економічних наук
старший викладач кафедри фінансів
Волинський національний університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна

Natalia Tkachuk
PhD in Economics
Senior Lecturer of the Department of Finance
Lesya Ukrainka Volyn National University
Lutsk, Ukraine

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ PROBLEMS OF USING PUBLIC PROCUREMENTS DURING MARTIAL LAW IN UKRAINE

В останні десятиліття у всіх розвинутих країнах посилюється контроль за доходами малозабезпечених верств населення, частина з яких отримує допомогу від держави незаконно. Подібні явища дуже поширені й в Україні, тому владі треба більш прискіпливіше перевіряти отримувачів соціальної та інших форм допомоги у нашій країні під час війни Росії проти України та після її завершення.

В цьому плані важливо активніше використовувати механізм державних закупівель насамперед для придбання будівельних матеріалів для домогосподарств, постраждалих від російської агресії. Це необхідно робити щодо тих, хто претендує на державну допомогу на відновлення житла, дачних будівель, гаражів, приміщень для домашніх тварин та інших будівель, які були знищені російськими окупантами в 2022-2023 рр. Не секрет, що у селах біля великих міст, насамперед під Києвом, великі маєтки мали високозабезпечені верстви населення, які тепер претендують на певне відшкодування державою втрачених статків. Те саме стосується власників знищених дорогих квартир у будинках в Ірпені, Бучі, Гостомелі тощо. Крім того, частина власників втраченого житла мала по кілька та житлових будинків, які здавалися в оренду, щоб уберегти кошти від інфляції. Тому було б соціально справедливим відшкодувати вартість втраченого житла насамперед тільки тим сім'ям, для яких це житло було єдиним місцем проживання, а будівельні матеріали для цього придбавати тільки через механізм державних закупівель. Інакше можна очікувати надання цих матеріалів за завищеними цінами. Це також стосується проведення тендерних закупівель щодо надання державою будівельних матеріалів для відновлення виробничих приміщень для бізнесменів, які втратили повністю або частково свій бізнес.

Дуже серйозною проблемою в Україні є розкрадання державних коштів, виділених на відбудову об'єктів, які знищили російські окупанти, оскільки вони не проходять через систему державних закупівель. Тим більше, якщо ці кошти надаються іноземними кредиторами, що може призупинити надання іноземної допомоги нашій країні. Про це вже відкрито говорять провідні представники Республіканської партії США і не тільки. Якщо на майбутніх президентських виборах у США переможе представник цієї партії, то нашу країну, як стверджують більшість експертів, очікує суттєве скорочення американської допомоги у зв'язку з недостатньою боротьбою з корупцією. А таких прикладів навіть в умовах війни Росії проти України не меншає.

Так, в кінці січня 2023 р. СБУ викрила керівництво Сумської ОВА на розкраданні коштів, призначених на відбудову інфраструктури, зокрема на відбудову міста Охтирки. За даними досудового слідства, у квітні 2022 р. заступник голови Сумської ОВА спільно з керівником Департаменту капітального будівництва, призначення якого він пролобіював, організували відповідну корупційну схему. Для цього зловмисники уклали договори на проведення відновлювально-будівельних робіт з п'ятьма афілійованими комерційними структурами. Слідством встановлено, що вони свідомо внесли в кошторисну документацію ціни на будматеріали, які в 2-3 рази перевищували ринкові. Їхнє придбання відбувалося через спеціально створені цими ділками «фірми-прокладки». Зокрема, під час ремонту лише одного об'єкту зловмисники привласнили 1,4 млн грн. Наразі тривають експертизи щодо 80 подібних об'єктів.

Тому все більше експертів звертаються до влади з клопотанням щодо повернення публічних закупівель на вказані роботи навіть не дивлячись на періодичні відключення світла у тих чи інших регіонах. Тільки таким чином можна буде суттєво зменшити корупційні діяння при проведенні відновлювальних робіт в Україні, вартість яких складає сотні мільярдів гривень.

Не дивлячись на те, що до війни Росії проти України ми займали непогані місця у міжнародному рейтингу бюджетної прозорості (у 2017 р. – 39 місце серед 115 країн, а в 2019 р. – 26 місце серед 117 країн) нашій країні треба ще багато зробити для оптимізації бюджетних витрат, в тому числі за допомогою публічних закупівель.

Насамперед потрібно підвищити рівень прозорості щодо використання бюджетних коштів на всіх рівнях управління, покращити інформованість суспільства про фінансові ресурси держави, про обґрунтованість публічних видатків та їх ефективність тощо. На це нашу країну націлюють угоди, підписані з ЄС, МВФ та іншими міжнародними структурами і провідними демократичними країнами світу. Під час війни Росії проти України ці проблеми ще більше загострилися, оскільки прозорість публічних витрат суттєво зменшилася в силу об'єктивних причин (війна), а також через зменшення контролю суспільства за багатьма видами публічних витрат, про які багато владних структур повинні були б інформувати суспільство, але не роблять цього, використовуючи війну як спосіб незаконного збагачення. Як свідчить історія, всі війни вели до збагачення за рахунок держави невеликої групи осіб, допущених до військових закупівель. Тому в Україні необхідно максимально використовувати удосконалений механізм публічних закупівель навіть під час війни (з невеликими винятками), а не обмежувати їх.

Перелік використаних джерел:

1. Бігун Н. Як Prozorro адаптується до умов воєнного часу. URL: <https://epravda.com.ua/columns/2022/10/27/693107/>
2. Давиденко А. Як підвищити ефективність контролю закупівель. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2020/11/6/666985/>
3. Карлін М. І. Комплексне забезпечення фінансово-економічної безпеки держави. Київ. Кондор, 2020. 416 с.
4. Кириленко О., Русін В. Напрями мінімізації фінансових шахрайств у сфері публічних закупівель. Світ фінансів. 2020. № 2(63). С. 62-76. (група Б). URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1320/1324>

УДК 504.054:504.062

Янчинський Володимир
аспірант кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна